

NASLOV ORIGINALA:

A Thousand Names For Joy:

Living in Harmony with the Way Things Are

Byron Katie with Stephen Mitchell

Copyright © 2007 by Byron Kathleen Mitchell

All rights reserved. This translation published by arrangement with
Harmony Books, an imprint of the Crown Publishing Group, a division
of Penguin Random House LLC

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2019

ZA IZDAVAČA:

Marko Sabovljević

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Marina Sabovljević

UREDNIK IZDANJA:

Milica Simić

PREVOD:

Gordana Ivetić

Lektura i korektura:

Jevrem Živanović

DIZAJN KORICE:

Siniša Subotić

ŠTAMPA:

Alpha print, Zemun

TIRAŽ:

1000

IZDAVAČ:

Publik praktikum

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

Sva prava su zadržana. Nijedan deo ove knjige
ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom
obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili
mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje
ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje
informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

BAJRON KEJTI
STIVEN MIČEL

HILJADU IMENA ZA RADOST

HARMONIIJA

SADRŽAJ

Predgovor Stivena Mičela / 7

Uvod / 15

HILJADU IMENA ZA RADOST / 17

Prilog: Kako raditi Rad / 293

Zahvalnice / 309

O autorima / 311

PREDGOVOR

Ova knjiga je prikaz probuđenog uma u akciji. Takođe je odgovor Bajron Kejti na Tao Te King, veliki kineski klasik, koju nazivaju i najmudrijom knjigom ikada napisanom.

Lao Ce, autor Tao Te Kinga, možda je živio u šestom veku pre nove ere ili tek bio legendarna ličnost. Volim da ga zamislim u otrcanim haljinama kao bradatog starca koji provodi dobar deo svog vremena u ushićujućoj tišini, uvek dostupan ljudima, dok vedro posmatra beskrajno mnogo načina na koje ljudi sebe unesrećuju. U mnogim poglavljima Te Kinga, Lao Ce sebe opisuje kroz figuru nazvanu „Učitelj”; to je jedno zrelo ljudsko biće koje je otišlo iza mudrosti i svetosti u zdrav razum što uključuje i iskupljuje ceo svet. Nema ničeg mističnog ili uzvišenog u vezi sa Učiteljem. On (ili ona) je jednostavno neko ko zna razliku između stvarnosti i svojih misli o stvarnosti. Može biti mehaničar ili nastavnik petog razreda ili predsednik banke ili beskućnik na ulici. On je poput svih ostalih, osim što više ne veruje da u ovom trenutku stvari treba da budu drugačije nego što jesu. Stoga on u svim okolnostima ostaje u miru sa svetom, efikasan je bez imalo napora, zadržava lakoću srca šta god da se desi, i bez namere deluje sa dobrotom prema sebi i svima ostalima. On je ono ko ste vi jednom kada susretnete svoj um s razumevanjem.

Nekoliko reči o autorki ove knjige. Bajron Kejti Rid (svi je zovu Kejti) postala je duboko depresivna u svojim ranim tridesetim godinama. Bila je poslovna žena i majka koja je živela u malom gradu u oblasti Haj Dezert južne Kalifornije. Skoro čitavu deceniju padala

je u paranoju, bes, samoprezir, neprestano razmišljajući o samoubistvu; a poslednje dve godine često nije bila sposobna da izađe iz svoje sobe. Zatim je jednog jutra februara 1986, iznenada iskusila spoznaju koja joj je promenila život. U budističkim i hinduističkim tradicijama postoje razna imena za iskustvo poput ovoga. Kejti to naziva „buđenje za stvarnost”. U tom trenutku, kaže ona:

„Otkrila sam da patim kada verujem u svoje misli, ali da ne patim kada ne verujem u njih, i to je istina za svako ljudsko biće. Sloboda je baš tako jednostavna. Otkrila sam da je patnja stvar izbora. Pronašla sam radost u sebi koja nikad nije nestala, čak ni za tren. Ta radost je u svima, uvek.”

Ubrzo nakon toga, proširile su se glasine o „osvetljenoj dami” u Barstouu, i ljudi su počeli da je traže pitajući kako mogu da pronađu slobodu koju su videli u njoj. Ona je postala ubeđena da njima nije bila potrebna njena prisutnost, nego način da u sebi otkriju to što je ona spoznala. Kejtin metod samopreispitivanja, koji ona naziva Rad (The Work), u reči je pretočeno ono bezrečno preispitivanje koje se u njoj probudilo tog februarskog jutra. To je jednostavna, ali izuzetno moćna metoda, i ne zahteva ništa više od olovke, papira i otvorenog uma. Pošto su se priče o čudesnim preobražajima koje su ljudi doživljavali putem Rada širile, Kejti su pozivali da Rad javno predstavi u drugim mestima u Kaliforniji, a zatim i širom SAD i na kraju po Evropi i celom svetu. Već petnaest godina putuje, ponekad bez pauze, i upoznala je stotine hiljada ljudi s Radom na besplatnim javnim događajima, u zatvorima, bolnicama, crkvama, korporacijama, ustanovama za zlostavljane žene, na univerzitetima i školama, na vikend intenzivnim seminarima, i u njenoj devetodnevnoj Školi za Rad (School for the Work).

Kejti ne zna mnogo o klasicima iz oblasti duhovnosti; zapravo pre nego što smo se upoznali, nikad nije čula za Tao Te King. Ali poznaje radost i vedrinu, poznaje um i to kako nas on čini očajnima i zna kako ga možemo upotrebiti da se oslobodimo. S jedne tačke gledišta, Lao Ce je kolega, neko ko ima isti posao, neko s kim može da se razgovara, nema veze što je mrtav. Ova knjiga predstavlja jedan takav veoma interesantan razgovor. I poput Tao Te Kinga, ona

se ispoljava kao varijacija na temu dok izražava iste fundamentalne uvide na mnogo načina, pod mnogim okolnostima.

Evo kako je napisana ova knjiga. Kada sam upoznao Kejti, bio sam duboko impresioniran otvorenosti njenog srca i mudrošću koja se na neki način činila transparentnom. Ona je bila potpuno nevina: ništa nije pročitala, ništa nije znala o budizmu ili taoizmu ili bilo kojoj drugoj duhovnoj tradiciji; imala je samo vlastito iskustvo da se na njega pozove. Najdivniji uvidi izleteli bi iz njenih usta, ponekad kao da dolaze pravo iz sutre ili Upanišade, bez njene svesti da ih je neko pre izrekao. Na početku našeg braka, delimično iz znatiželje, počeo sam da joj čitam velike duhovne učitelje: Lao Cea, Budu, zen-mudrace, Spinozu i druge slične njima. (Ona ih zove „tvoji mrtvi prijatelji“.) Kejti bi čula njihove reči, klimajući ponekad glavom ili govoreći: „To je tačno“ ili „Da, baš tako!“ Ponekad bi na moje iznenađenje rekla: „To je na neki način istina, ali nešto tu nedostaje. Evo kako bih ja to izrazila“.

Naposletku sam joj pročitao svoju verziju Tao Te Kinga, osamdeset i jedno poglavlje, te zapisao njene odgovore koji su predstavljali sirovi materijal za ovu knjigu. Ponekad bi ona na moje podsticanje odgovorila na svaki stih; često bi se fokusirala na samo jedan pasus ili bi objasnila par stihova. (Citati koji stoje u uvodu svakog poglavlja uzeti su iz Tao Te Kinga i predstavljaju ono najbitnije o čemu Kejti govori.) Usput bih je pitao da nešto preradi ili proširi iz teksta ili bih je usmerio u pravcu koji se činio korisnim. Ponekad ona nije imala na šta da se pozove u vezi sa pitanjem, i osećao sam se kao da pitam ribu kako je to živeti u vodi. Dao sam joj npr. primere za „lepo“ i „ružno“ u drugom poglavlju, pošto obožavam Mocarta, a nisam baš oduševljen repom. Korisno je što sam jasno opredeljen u svojim sviđanjima i nesviđanjima jer to Kejti daje neku ideju o konceptima kao što je 'buka', koji ne postoje u njenom doživljaju stvarnosti.

Kada smo prvi put počeli da razgovaramo o tekstu, Kejti me je pitala šta znači Tao. Rekao sam joj da to bukvalno znači „put“, i da je to reč za vrhunsku stvarnost ili, kako ona to kaže – njen način odvijanja: ono što jeste. Bila je oduševljena. „Ali“, rekla je, „ne razumem tu ideju 'vrhunske' stvarnosti. Za mene je stvarnost jednostavna. Nema ništa iza ili iznad nje, nema nikakve tajne. To

je ono što je ispred tebe, šta god da se dešava. Kada se sukobljavaš s tim, gubiš. Bolno je kada ne voliš ono što jeste. Ja više nisam mazohista.”

Upoznao sam se s Tao Te Kingom još 1973, a posebno sam se njim bavio od 1986, kada sam napisao svoju verziju knjige. Poštujem je kao bilo koju drugu knjigu na svetu, dugujem joj dosta i znam njenu moć. (Priatelj mi je ispričao o svojim emocionalnim poteškoćama dok je bio mladić, rekavši da ga je spaslo čitanje moje verzije knjige od korice do korice – uključujući i zabeleške – svaki dan celu jednu godinu.) Prekrasno je otkriti da postoji takva stvar kao što je uputstvo za umeće življenja, knjiga toliko mudra i praktična. Ali jedna je stvar pročitati o harmoničnom životu sa stvarima kakve jesu, i čak razumeti šta to znači, a sasvim druga je to zapravo živeti. Čak ni najmudrija knjiga ne može nam preneti svoju mudrost. Nakon što smo pročitali duboke spoznaje i saglasno klimnuli glavom – „prestanite s pokušajima kontrole”, „budite potpuno prisutni”, „gledajte na svet kao na sebe”, „prepustite se”, „imajte poverenja u stvari kakve jesu” – ključno pitanje ostaje: Ali kako? *Kako* možemo naučiti da to radimo?

Kejti je napisala dve knjige koje pokazuju kako okončati patnju preispitujući misli koje je stvaraju, to su misli koje su u sukobu sa stvarnošću. Niko ne zna kako da se opusti, ali svako može naučiti kako tačno da preispita neku stresnu misao. Kada se osećate uznemireno, na primer, i kada se čini nemogućim da napustite to osećanje, možete da preispitate misao koja kaže „Nisam bezbedan”, „Ne mogu to da uradim”, „Ona nije trebalo da me napusti”, „Ja sam predebela”, „Potrebno mi je više novca”, „Život nije fer”. Nakon što ste preispitali te misli, ne možete više da budete isti. Možda ćete na kraju uraditi nešto ili nećete uraditi ništa, i šta god da se desi, delovaćete s većim samopouzdanjem i mirom. I naposljetku, kada vaš um postane jasan, život počne da se živi kroz vas, bez napora, sa radošću i dobrotom na koju nas upućuje Lao Ce. Iako samu stvarnost ne možemo imenovati, Kejti kaže da ima hiljade imena za radost, jer ništa nije odvojeno, i radost je ono što smo svi mi u suštini.

U narednim poglavljima, kada Kejti koristi reč *ispitivanje*, ona konkretno misli na Rad. Sastoji se od četiri pitanja i onoga što ona

naziva preokretima, a što je način da iskusite suprotnost od onoga u šta verujete. Ta pitanja su:

- 1. Da li je to istina?**
- 2. Možete li apsolutno znati da je to istina?**
- 3. Kako reagujete, šta se desi kada verujete u tu misao?**
- 4. Ko biste bili bez te misli?**

Kada se prvi put susretnete sa ovim pitanjima, ona mogu delovati suvoparno. Jedini način da razumete kako to funkcioniše jeste da ih sami upotrebite. Ali i dok posmatrate druge ljude kako odgovaraju na njih, možete imati blesak razumevanja, čak i samo iskustvo njihove delotvornosti. Kada se na pitanja odgovori iskreno, ona ožive; reflektuju nam nazad istine koje ne možemo videti dok nam je pogled uperen van. U narednim stranicama, moći ćete da pročitate neke opširnije primere primenjenog Rada dok ljudi preispituju svoje stresne misli uz Kejtino nežno ali britko vođstvo. (Uputstvo kako da radite Rad možete pronaći u Prilogu, a detaljnija uputstva na njenoj internet stranici, www.thework.com, ili u njenoj knjizi *Voleti ono što jeste (Loving What Is)*.)

Rad nazivaju metodom za samopomoć, ali on je mnogo više od toga: on se tiče samoostvarenja i vodi nas ka okončanju patnje. Kada preispitamo neku stresnu misao, sami se uverimo da nije istinita; uvidimo uzrok i posledicu te misli, razborito osmotrimo do u detalje patnju i zbunjenost koji dolaze usled verovanja u nju; onda dobijemo uvid u to prazno ogledalo, svet iza naše priče o svetu, i vidimo kakav bi naš život bio bez te misli. Na kraju iskusimo i suprotnost onoga u šta smo tako čvrsto verovali. Jednom kada duboko preispitamo neku misao, ona izgubi moć da nam nanese bol i naposljetku prestane da se pojavljuje. „Ja ne napuštam svoje misli“, kaže Kejti, „ja ih susretnem s razumevanjem. Tada *one* napuste *mene*.“

Preispitivanje misli koje deluju istinite – misli za koje nam se čini da su deo našeg identiteta – zahteva hrabrost, i u ovoj knjizi Kejti čitaocima daje moćan podstrek da u detaljnim prikazima Rada osete slobodu koja se nalazi s druge strane preispitivanja. Kao što ste možda već shvatili, ova knjiga je mnogo više od komentara na

Tao Te King. U njenim odblescima vidimo dubine bivanja i prikaz života žene koja već dvadeset godina¹ živi ono o čemu je pisao Lao Ce. Duboka, vedra mudrost koju ona otelovljava nije teoretska, nego je apsolutno autentična. To je ono što knjigu čini tako živom i neodoljivom. Ona je portret žene koja je nepokolebljivo radosna, bilo da pleše sa svojom malom unukom – bebom ili da zatekne kuću ispraznjenu i opljačkanu, bilo da stoji ispred čoveka koji se sprema da je ubije ili se uputila u avanturu dok ide prema kuhinji, bilo da je dobila vest da će oslepeti ili da je dobila loš rezultat na kvizu „Kakva si u vođenju ljubavi?” ili su joj dijagnostikovali rak. Dok čitate te priče o totalnoj opuštenosti u svim okolnostima, knjiga ne samo da opisuje probuđen um, ona vam daje da ga vidite, *osetite* na delu.

Možda verujete da je sloboda bila dostižna pre hiljade godina nekolicini probuđenih učitelja, ali da je takvo postojanje izvan dosiga ljudi koji žive u ovom modernom svetu, a svakako izvan vašeg domašaja, knjiga *Buđenje svesti* ima moć da promeni to uverenje.

– STIVEN MIČEL

NAPOMENA: *Tao Te King* je skraćen naziv moje knjige *Tao Te King: Nova engleska verzija*. Ne morate ništa znati o njoj da biste uživali u *Buđenju svesti*. Premda je ova knjiga samostalno štivo, svako njeno poglavlje povezano je sa odgovarajućim poglavljem u mojoj verziji *Tao Te Kinga* i preporučuje se da ih čitate uporedo.

¹ Knjiga je objavljena 2007, tako da ima više od trideset godina od Kejtinog iskustva probuđenja. (Prim. prev.)

HILJADU IMENA ZA RADOST

UVOD

Tao Te King je predivno tačan opis uma koji je u harmoniji sa stvarnošću kakva jeste. Drevna Kina, savremena Amerika – kakva je razlika? Ne postoji vreme ni prostor. Kada ne verujete u sopstvene misli, život postane beznaporan. Moje iskustvo je da je zbunjenost jedina patnja. Zbunjenost je kada se sukobljavate sa onim što jeste. Kada ste jasnog uma, ono što jeste istovremeno je ono što želite. Kada želite nešto drugačije od onoga što jeste, to je znak da ste veoma zbunjeni.

Dok preispitujete svoje misli, otkrivате kako je vezanost za neko uverenje ili priču uzrok patnje. Prirodno stanje uma je mir. Onda se pojavi misao, vi poverujete u nju i čini se da se mir izgubi. Primetite osećaj stresa u tom trenutku i to vam da do znanja da se suprotstavljate onome što jeste verujući u tu misao; govori vam da vodite rat sa stvarnošću. Kada preispitate misao koja se nalazi u pozadini osećaja i shvatite da ona nije istinita, postajete prisutni van vaše priče. Tada priča nestane u svetlu svesti, i ostane jedino svest o onome što je stvarno tu. Mir je ono ko ste vi bez priče, dok se ne pojavi naredna stresna priča. Naposletku, preispitivanje postane živo u vama kao prirodni, bezrečni odgovor svesti na misli koje se pojavljuju.

Kada Tao Te King govori o „Učitelju”, ta reč opisuje nekoga ko ima smiren um, nekoga ko voli ono što jeste. U ovoj knjizi koristim izraz *Učitelj* zato što se on upotrebljava u Tao Te Kingu, i koristim zamenicu „ona” zato što mogu samo da pričam iz vlastitog iskustva. Ali *Učitelj* ili *Majstor* nije reč koju bih uobičajeno upotrebila, jer ona

podrazumeva da mi svi ne podučavamo jednako. A to nije istina. Svi su jednako mudri. Mudrost je apsolutno ravnomerno raspoređena. Nema nikog ko je mudriji od drugih. U krajnjoj liniji, niko vas ne može ničemu naučiti osim vas samih.

Ja ne dajem savete. Znam da svi poznaju vlastiti put; u to imam poverenje. Bila sam izgubljena četrdeset i tri godine, a onda sam pronašla put ili, bolje rečeno, bila sam dovoljno otvorena da on pronađe mene. Zato verujem da i vi možete pronaći put. Niko nije posebniji od drugoga. Ne postoje gurui koji vas mogu magično prosvetliti. Ali ako uzmemo da je duhovni učitelj neko ko živi srećno, neko ko se ne sukobljava sa stvarnošću, neko ko živi beznaporno i ushićeno u svakom trenutku voleći ono što jeste, onda ko zna (ako bih nekako postojala), mogla bih biti duhovni učitelj.

Otvorena sam za sve što um nosi, za sve što život nosi. Preispitala sam svoje misli, i otkrila da nemaju značenja. Sijam iznutra obasjana radošću razumevanja. Poznajem patnju, poznajem radost, i znam ko sam. Ja sam ono ko ste vi čak i pre nego što ste vi to shvatili. Kada nema priče, prošlosti ili budućnosti, kada nemate oko čega da se brinete ili šta da radite, kada nemate kuda da idete ili ko da budete, sve je dobro.

1

*Tao koji se može rečima
izraziti nije večni Tao.*

Stvarnost se ne može izraziti rečima. Ograničavate je na taj način. Strpate je u imenice, glagole i prideve, i njen neposredni tok time je prekinut. Tao koji se može rečima izraziti nije večni Tao, zato što ga taj pokušaj vraća u vreme. Zaustavimo ga u vremenu samim tim pokušajem da ga imenujemo. Jednom kada bilo čemu damo ime, to više nije večno. „Večan” znači slobodan, bezgraničan, bez pozicije u vremenu ili mestu, koji teče bez zastoja.

Ne postoji ime za ono što sada sedi na ovoj stolici. Ja sam iskustvo večnog. Čak i misao „Bog” zaustavi sve i manifestuje se u vremenu, i kada stvorim „Boga”, stvorila sam i „ne-Boga”. Ovde možete ubaciti bilo koju reč – kada pomislim „drvo”, stvorila sam i „ne-drvo”; princip je isti. Pre nego što bilo čemu date ime, u svetu ne postoje nikakve stvari, ne postoji značenje. Ne postoji ništa osim mira u bezrečnom i neizrecivom svetu. To je prostor u kome su sva pitanja već odgovorena, u radosnoj tišini.

U ovom svetu pre reči, samo postoji ono stvarno – nepodeljeno, neuhvatljivo i već prisutno. Bilo koja prividno odeljena stvar, ne može biti stvarna, jer ju je stvorio um nadenuvši joj ime. Kada to razumemo, nestvarno postane prelepo, zato što ne postoji ništa što može da ugrozi stvarno. Nikad ne primećujem odvojene stvari koje zovemo „drvo” ili „ti” ili „ja”. Ti objekti su tek fantazija, u koju verujemo ili ne.

Nadevanje imena izvor je svih pojedinačnih stvari od kojih se sastoji ovaj iluzorni svet, snivani svet. Otcepiti deo od svega i dati

mu ime „drvo” početak je sna. Ja to nazivam „mislima prve generacije”. Zatim te misli izrode nove i onda imamo „visoko drvo, lepo drvo, drvo ispod koga želim da sedim, drvo od koga bi se napravio dobar nameštaj, drvo koje treba da spasem”, i san se tako razvija dalje. Detetu je potreban tek jedan tren da bude uhvaćeno u ovaj snivani svet, u san o svetu, kada prvi put poveže reč sa objektom. I potreban vam je samo tren da preispitate tu sponu, da raščinite omadžianost i da budete zahvalni Taou svega – drvetu, ne-drvetu; svetu, ne-svetu.

Kada um veruje u ono što misli, on nadeva imena onome čemu se ime ne može dati i pokušava da nestvarno učini stvarnim kroz ime. Veruje da su imena stvarna, da je tamo svet odvojen od njega. To je opsena. Ceo svet je projekcija. Kada ste zatvoreni i uplašeni, svet deluje neprijateljski; kada volite ono što jeste, sve u svetu postane vaš ljubljani. Spolja i unutra uvek se podudaraju – oni su odrazi jedno drugog. Svet vam prikazuje vaš um – kao odraz ogleдала.

Kada ne verujete u svoje misli, slobodni ste od praiskonske želje: od misli da stvarnost treba da bude drugačija nego što jeste. Spoznali ste neizrecivo, nezamislivo. Razumete da je bilo kakva misterija ono što ste sami stvorili. Zapravo, misterija ne postoji. Sve je jasno kao dan. Jednostavno je jer zapravo ništa ne postoji. Postoji samo priča koja se pojavljuje sad. Čak ni to.

Na kraju, „misterija” je jednako „manifestacija”. Samo što sad gledate iz nove perspektive. Svet je optička iluzija. To ste uvek samo vi, sluđeni i očajni ili vi, ushićeni i u miru. Naposljetku, „želeći” je jednako „biti oslobođen od želja”. Želja je dar; tiče se primećivanja. Sve se dešava *za vas*, a ne *vama*.

Preispitala sam svoje misli, i uvidela da je suludo raspravljati se sa onim što jeste. Nikad ne želim bilo šta drugo da se dešava osim onoga što se dešava. Na primer, moja devedesetogodišnja majka umire od raka gušterače. Brinem o njoj, kuvam i čistim, spavam pored nje, živim u njenom stanu dvadeset i četiri časa na dan (suprug me izvede u šetnju svakog jutra). Tako je već mesec dana. Čini se da je njen dah, puls mog života. Kupam je, perem njene najintimnije delove tela, dajem joj lekove i osećam ogromnu zahvalnost. To sam ja tamo, umirem od raka, provodim svoje poslednje dane spavaju-

ći, gledajući TV i pričajući, dok mi daju najčudesnije lekove protiv bolova. Zadivljena sam lepotom i tančinama njenog tela, moga tela. I poslednji dan njenog života, dok sedim pokraj njenog kreveta, njeno disanje se promeni, i ja znam: sada je pitanje minuta. I onda se druga promena desi, i znam. Naši pogledi se ukrste, i par trenuta kasnije, ona je otišla. Malo bolje se zagledam u njene oči koje je um napustio – oči bez uma. Sačekam da se desi neka promena. Čekam da mi oči pokažu smrt, i ništa se ne desi. Tu je ona prisutna kao što je uvek bila. Volim svoju priču o njoj. Kako bi drugačije ona ikad mogla da postoji?

Čovek mi zabije pištolj u stomak, povuče oroz i kaže: „Ubiću te!” Šokirana sam što on svoje misli shvata tako ozbiljno. Nekome ko je identifikovan kao „ja”, misao o ubistvu doneće krivicu koja vodi životu ispunjenom patnjom, pa ga zato pitam, što je ljubaznije moguće, da to ne čini. Ne govorim mu da zapravo razmišljam o njegovoj patnji. Kaže mi da mora to da uradi, i ja razumem; sećam se kada sam i ja verovala da moram uraditi neke stvari u svom starom životu. Zahvalim mu što radi najbolje što može i primetim da sam očarana. Da li je ovo način na koji će ona umreti? Da li se ovako završava priča? I dok me radost i dalje preplavljuje, u čudu sam što priča još traje. Nikad ne možete znati kraj, čak ni kad je kraj. Dirnuta sam dok posmatram nebo, oblake i mesečinom obasjano drveće. Volim što ne propuštam nijedan trenutak, nijedan udah ovog čudnog života. I čekam. I naposletku, on ne povuče okidač. Ne uradi to samom sebi.

Ono što zovemo „lošim” i ono što zovemo „dobrim” dolaze iz istog mesta. Tao Te King kaže da se izvor svega naziva „tama”. Kakvo predivno ime (ako baš moramo imati ime)! Tama je naš izvor. Naposletku, ona sve obgrli. Njena priroda je ljubav i u našoj zbunjenosti nazivali smo je užasnom i ružnom, neprihvatljivom i nepodnošljivom. Sav naš stres dolazi od onoga što zamišljamo o toj tami. Zamišljamo da je tama razdvojena od nas i projektujemo nešto užasno na nju. Ali u stvarnosti, tama je uvek blagonaklona.

Šta je to „tama u tami”? To je um koji ništa ne zna. Ovaj ne-znam-um je centar svemira – on *jeste* svemir – nema ništa izvan njega. Razlog zbog kog je tama kapija ka celokupnom razumevanju jeste to što kad jednom razumete tamu, jasno vam je da ništa nije odvojeno

Hiljadu imena za radost

od vas. Nikakvo ime, nikakva misao, ne mogu biti istiniti. Sve je to privremeno; uvek se menja. Tamno, bezimeno, nezamislivo – to je ono čemu apsolutno možete verovati. Ne menja se i dobroćudno je. Kada ovo shvatite, morate se smejati. Nema ničeg ozbiljnog u vezi sa životom ili smrću.